

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล

Development of a Collaborative Network Model Enhancing
Basic Education Quality: A Case of Phayao Model

ดร.น้ำฝน กันมา

อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

โทรศัพท์: 091 - 843 - 6652 อีเมล: g_namfon@hotmail.com

Dr. Namfon Gunma

Lecturer, School of Education, University of Phayao

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 14 คน และครู จำนวน 48 คน รวมทั้งสิ้น 62 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ 2. วัตถุประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือ 3. คณะกรรมการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ และบทบาทหน้าที่ และ 4. กระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือ และรูปแบบมีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และความเป็นประโยชน์ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เช่นกัน 2) การมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมกันดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ มีการทำงานร่วมกันแบบพันธมิตรและเกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการ PDCA 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ 4) ความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพการศึกษา พบว่า มีความพึงพอใจในการดำเนินงาน ได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วม และนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนางานในอนาคต

คำสำคัญ: รูปแบบ เครือข่าย ความร่วมมือ คุณภาพการศึกษา

Abstract

This research aimed at developing a collaborative network model to enhance the quality of basic education: A Case Study of Phayao Model. The instrument used was an interview, a questionnaire and After Action Review form. The statistics used to analyze the data were mean ($\bar{X}$) and Standard Deviation (SD).

The research found that: 1) The collaborative network model to enhance the quality of basic education: A Case Study of Phayao Model, there were 4 components of collaborative network model to enhance the quality of basic education: the first component was the principle of the collaborative network, the second was the objective of collaborative network, the third was the role of committee of a collaborative network, the fourth was the operational process of a collaborative network and the suitable model as well as enhancing the quality of basic education was rated at the high level of feasibility and at the highest level all of utility. Moreover, the participation assisted to enhance the quality of basic education: A Case Study of Phayao Model showed that 1) all of the participants involved working and followed the role as assigned. 2) all of partnership were mutually collaboration and mutually beneficial relationship with all stakeholders and generated all of the operation by using the PDCA was appropriate and useful at a very high level ($\bar{X} = 4.11$, $\bar{X} = 4.16$). 3) The teaching methodology of the target school was as a whole at a high level. 4) The satisfaction of the members of a collaborative network model to enhance quality of basic education: A Case Study of Phayao Model showed the satisfaction of the operational network and obtained the benefits of cooperation and gained knowledge to development their future project.

Keywords: model, network, collaborative, the quality of education

บทนำ

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน การปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาประเทศให้เท่าเทียมกับประเทศอื่น ๆ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน สถาบันการศึกษาควรจัดการศึกษาแบบองค์รวมและบูรณาการความรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และการเมือง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ในทุกมิติที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่เน้นการเรียนการสอนอย่างลึกซึ้ง จัดการเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองครูต้องเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ของศิษย์จากเน้นเรียนวิชาเพื่อได้ความรู้ไปสู่การพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในยุคใหม่ การเรียนรู้ยุคใหม่ต้องเรียนให้เกิดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ต้องจุดประกายความสนใจใฝ่รู้ (inspire) แก่ศิษย์ ให้ศิษย์ได้เรียนจากการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) ทำงานเป็นทีมร่วมกับเพื่อน และค้นคว้าหาความรู้

นอกจากนี้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังเช่นงานวิจัยของ สมศักดิ์ เอี่ยมดี (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบที่มีประสิทธิผลของระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นเครือข่ายผสมผสานระหว่างบุคคลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอย่างไม่เป็นทางการและเป็นทางการ ช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงผลการวิจัยของ ปัทมา ทูมาวงศ์ (2551) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือของครูในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายสังคมศึกษา พบว่า การทำงานของครูสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ครูได้พัฒนาตนเอง มีความสุขในการทำงาน ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมที่ดีขึ้น การทำงานของโรงเรียนส่งผลกับผลสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นที่ยอมรับจากภายนอก เป็นต้น

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมสามัญ (Ordinary National Educational Test: O-NET) พบว่า คะแนนผลการทดสอบของนักเรียนในระดับประเทศต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมสามัญของจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 พบว่า มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ แต่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทั้งระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2557) ดังนั้น จะทำอย่างไรให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในจังหวัดพะเยาสูงขึ้น เมื่อเราพิจารณาตามสภาพจริงที่ปรากฏพบว่า สถาบันทางการศึกษาแต่ละแห่งมีการบริหารจัดการภายในโดยไม่มีการประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนางานต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาดังนั้นหากต้องการให้สถาบันทางการศึกษามีการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน การนำแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมาใช้จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

จากสภาพปัญหาที่พบผนวกกับแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพจะช่วยการดำเนินงานจึงจะประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยา โมเดล เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล
2. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล
3. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล มีวิธีดำเนินงาน ดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูวิชาการ โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 7 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย
ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน และครูวิชาการ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น
จำนวน 21 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่
กำหนด เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยใช้
แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. ศึกษาและสังเคราะห์ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนารูปแบบเครือข่าย
ความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. นำข้อมูลที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย มาทำการ
สังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) และจัดกลุ่มประเด็นสาระ โดยการสร้างข้อสรุปอุปนัย
(Analytic Induction) เพื่อให้ได้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานใน 2 ประเด็น คือ ประเมินความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ นำมาสรุปผลการประเมิน
รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้
แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item -
Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทั้ง 2 ด้าน ค่าความเชื่อมั่นของแบบ
ประเมินความเหมาะสม มีค่า 0.82 และแบบประเมินความเป็นประโยชน์มีค่า 0.81 กลุ่มตัวอย่าง
ได้แก่ ผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 7 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน

รองผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน และคณะครู จำนวน 48 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 62 คน โดยเลือกแบบเจาะจงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

5. วิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พระยาโมเดล มีวิธีดำเนินงาน ดังนี้

1. ส่งหนังสือเชิญจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 7 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน และคณะครู จำนวน 48 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 62 คน โดยเลือกแบบเจาะจงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อร่วมประชุมกลุ่มเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พระยาโมเดล

2. จัดประชุมกลุ่มเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาฯ โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (After Action Review)

3. สรุปผลการประชุมกลุ่มจากแบบบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดกลุ่มประเด็นสาระ สรุปประเด็นที่ค้นพบและนำเสนอเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษากระบวนการการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีดำเนินงาน ดังนี้

1. ส่งหนังสือเชิญจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 7 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน และคณะครู จำนวน 48 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 62 คน โดยเลือกแบบเจาะจงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.85

2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พระยาโมเดล ดังนี้

1. ส่งหนังสือเชิญจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 7 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน และคณะครู จำนวน 48 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 62 คน โดยเลือกแบบเจาะจงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเรียนเชิญเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพื่อศึกษา ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปเนื้อหา จัดกลุ่มสาระสำคัญในประเด็นที่ค้นพบและนำเสนอ เป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการของ รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ 2. วัตถุประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือ 3. คณะกรรมการบริหาร เครือข่ายความร่วมมือ และบทบาทหน้าที่ และ 4. กระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือ เมื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และความเป็น ประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) ดังนั้นรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นจึงสามารถนำไปใช้และทำให้การปฏิบัติ การกิจของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุก ภาคส่วน ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยพะเยา กำหนดนโยบายการให้บริการวิชาการแก่สังคมอย่างชัดเจน และมีการ จัดสรรทุนสนับสนุนการดำเนินงาน พร้อมทั้งมีการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. วิทยาลัยการศึกษา รับนโยบายจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการต่อโดยจัดทำโครงการ บริการวิชาการแก่สังคมที่บูรณาการการดำเนินงานไปพร้อมกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การวิจัย และการเรียนการสอน การดำเนินงานให้บริการวิชาการในรูปแบบการจัดอบรมให้ความรู้กับครู สำหรับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีการสอน

ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างเครือข่ายร่วมกับครูที่เข้าร่วมโครงการในโรงเรียนเพื่อติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย - พะเยา) ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน โดยมีการประชุมชี้แจงนโยบายและประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงนโยบายและความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว

4. ผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง รับทราบนโยบายและให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมอบรมการวิจัยในชั้นเรียนและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในการนี้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างต้องร่วมมือกับชุมชนในการแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมเพื่อนำมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

5. ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณโดยรอบโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างหน่วยงาน ได้แก่ สถานีอนามัย โรงพยาบาล วัด องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ เทศบาล องค์กรภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ องค์กรต่าง ๆ นี้จะดำเนินการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามบริบทขององค์กรนั้น ๆ ดังนั้น การดำเนินงานดังกล่าวจึงเป็นการทำงานร่วมกันแบบพันธมิตรและเกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการพัฒนาคุณภาพ PDCA

การศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 การดำเนินงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การเรียนรู้ทุกระดับชั้นในสถานศึกษา ด้านที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนมีการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ รองลงมา คือ ผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกชั่วโมง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการเชิญวิทยากรภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในบางครั้งที่เห็นสมควร ด้านที่ 3 ผู้เรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร รองลงมา คือ ทักษะในการเข้าสังคมของผู้เรียน/การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน/การทำงานร่วมกับผู้อื่นมีค่า

และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความพร้อมของผู้เรียนด้านครอบครัว ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม และด้านที่ 4 หลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร และสนับสนุนการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทุกระดับ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

สำหรับการศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล โดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (After Action Review: AAR) สรุปผลการวิจัยเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความสำเร็จของการดำเนินการวิจัย พบว่า เกิดจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานมีกระบวนการกำกับ ติดตาม และช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยพะเยาสู่สถานศึกษา เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น และงานวิจัยในชั้นเรียน ผลักดันให้โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่น มีครูนักวิจัยเพิ่มขึ้น และครูผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถนำมาพัฒนาการเรียนการสอนและเผยแพร่แก่เพื่อนครูได้

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จของการดำเนินการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม ครูผู้เข้าร่วมโครงการมีความตั้งใจและมีศักยภาพ มีระบบและกลไกในการบริหารจัดการโครงการที่ดี รวมถึงความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ เช่น งบประมาณ ด้านปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดของการดำเนินงานวิจัย คือ ผู้นำสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญของการวิจัย จำนวนครูในโรงเรียนมีจำนวนน้อย ไม่สามารถร่วมการประชุมได้อย่างต่อเนื่อง คณะครูเข้าร่วมโครงการไม่ต่อเนื่อง และระยะเวลาในการดำเนินงานค่อนข้างจำกัด

ประเด็นที่ 3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้และความเข้าใจด้านการวิจัยในชั้นเรียน และหลักสูตรท้องถิ่น เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้เพิ่มขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในอนาคตได้

ประเด็นที่ 4 สิ่งที่ต้องการให้ปรับปรุง ได้แก่ ขยายระยะเวลาในการดำเนินโครงการให้มากขึ้น และควรมีกำหนดการที่ชัดเจนในการดำเนินงานและการทำกิจกรรม

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พะเยาโมเดล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ 2) วัตถุประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือ 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ

และบทบาทหน้าที่ และ 4) กระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ หลักการของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความชัดเจน เข้าใจง่าย วัตถุประสงค์ ครอบคลุมการดำเนินงาน กระบวนการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพใช้วงจร PDCA ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายมีความเหมาะสมสามารถทำให้ภารกิจของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา พุมวาศ์ (2551) ทำการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือของครูในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดีโดยการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) โครงสร้างเครือข่าย 2) บทบาทของครูในทุกเครือข่ายของโรงเรียน 3) กิจกรรมความร่วมมือ และ 4) ผลที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พนมพร เผ่าเจริญ และคณะ (2551) ทำการพัฒนาระบบเครือข่ายการพัฒนาครูด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการที่ต้องทำ คือ 1) การสร้างทีมงานของโรงเรียน 2) การดำเนินการพัฒนาครู และ 3) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน รวมถึงผลการวิจัยของ ขนบพร วัฒนสุขชัย (2550) ได้พัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า กลไกความร่วมมือต้องประกอบไปด้วย 1) ระดมสมองและระดมทุนเพื่อพัฒนางานวิชาการ 2) เผยแพร่ชี้้นำสร้างความรู้ ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ความรู้ด้านศิลปศึกษาในการประกอบอาชีพ 3) พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง และ 4) ประสานงานเครือข่ายและขยายเครือข่ายไปยังหน่วยงานอื่นที่ให้การสนับสนุน ทั้งนี้การที่รูปแบบมีองค์ประกอบที่เหมือนและแตกต่างกันไปนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และบริบทของสิ่งที่ศึกษา ดังที่ Bardo & Hartman (1982) ยังให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่าจะรูปแบบจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากมายเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น

2. สภาพการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พระยาโมเดล ผลการวิจัยพบว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมกันดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างสมดุลและเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ Crowther (1996) กล่าวว่า การร่วมมือ (Collaboration) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้การทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ ความร่วมมือจึงเป็นคุณลักษณะที่กลุ่ม

ทีม หรือองค์กรพึงปรารถนา ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ร่วมมือ ร่วมรู้ ร่วมคิด เพื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน เช่นเดียวกับ ทำนอง ภูเกิตพิมพ์ (2551) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิดและความยึดมั่นของแต่ละบุคคลแต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สันติ บุญภิรมณ์ (2552) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถได้เข้ามาร่วมงานกับผู้บริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบคณะกรรมการ สำหรับคณะกรรมการที่มาร่วมงานกับผู้บริหารเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ และ 2) รูปแบบสำหรับการเชิญบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อช่วยเหลือกลั่นกรองงาน ซึ่งแนะนำละเอียดหรือเป็นที่ปรึกษาบรรยายสรุปเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ

3. กระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน และด้านหลักสูตร รวมถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตร และสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้สอนมีการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และการมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทุกระดับ จากผลที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย ทองเจือ (2550) เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน คือ ความร่วมมือ ร่วมใจ อยู่ในระดับมาก บรรลุเป้าหมายทุกขั้นตอน พฤติกรรมการสอนของครูเปลี่ยนไปจากเดิม โดยมีการปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ข้อค้นพบอีกประการหนึ่งในเรื่องนี้พบว่า สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการเรียนรู้ทุกระดับชั้นในสถานศึกษาในระดับปานกลาง ดังนั้นหากมีการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติภาพ ไกรกิจราษฎร์ (2550) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการ เครือข่ายการเรียนรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้จะส่งผลดีทั้ง

สถานศึกษาและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพราะสามารถให้คำแนะนำแก่สถานศึกษาได้เป็นอย่างดี เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา ด้านมีการเชิญวิทยากรภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในบางครั้งให้เห็นสมควรซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้เข้ามาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนของสถานศึกษา

4. ความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา พระยาโมเดล พบว่า ครูผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจทั้งนี้เนื่องจากได้รับความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัยและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่ถูกต้องชัดเจน สามารถนำมาพัฒนาการเรียนการสอน และเผยแพร่ความรู้ให้แก่เพื่อนครูได้ โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่น มีครูนักวิจัยเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ เอี่ยมดี (2556) เรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีความพึงพอใจในระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในระดับมากที่สุด และการพัฒนาความรู้และทักษะระหว่างสมาชิกมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปัทมา ทุมวรงค์ (2551) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือของครูในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติ การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายสังคมศึกษาภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า ผลที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือลักษณะที่เหมือนกันในโรงเรียนทุกขนาด คือ การทำงานของครูสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ครูได้พัฒนาตนเอง มีความสุขในการทำงาน ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมที่ดีขึ้น และการทำงานของโรงเรียนส่งผลกับผลสำเร็จตามเป้าหมาย

บรรณานุกรม

- ชนบพร วัฒนสุขชัย. (2550). การพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2551). แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2557, จาก <http://gotoknow.org/blog/mathu/334443>
- ปัทมา ทุมวรงค์. (2551). การวิเคราะห์รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือของครูใจโรงเรียนที่มีการปฏิบัติ: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนมพร เผ่าเจริญ และคณะ. (2551). การพัฒนาระบบการเครือข่ายการพัฒนาครูด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครสวรรค์. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- พรชัย ทองเจือ. (2550). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2557). **ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมสามัญ (Ordinary National Educational Test; O-NET)**. ค้นเมื่อ 23 เมษายน 2557, จาก <https://education.kapook.com/view85196.html>
- สมศักดิ์ เอี่ยมดี. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**, ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ, 216 - 224.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). **การบริหารงานงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: บุ๊คพ้อยท์.
- สันติภาพ ไกรกิจราษฎร์. (2550). **แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bardo, J. W. & Hartman, J. J. (1982). **Urban Society: A Systematic Introduction**. U.S.A.: F.E. Peacock.
- Boonpirom, S. (2009). **Academic Administration**. Bangkok: Bookpoint.
- Crowther, J. (1996). **Oxford Advanced Learner's Dictionary**. 5th ed. New York: Oxford University.
- Eamdee, S. (2013). *Development of Network Management System, Participation in Educational Management of Primary Education Area Office*. **Journal of Education Naresuan University**, Vol. 15 (Special issue), 216 - 224.
- Kraikitrat, S. (2007). **Management of Learning Basic Learning Network Muang District, Chiang Rai**. Master's Thesis, Department of Education Administration, Faculty of Education, Chiangmai University.
- National Institute of Educational Testing Service (Public Organization). (2014). **O-net score 2014**. Retrieved April 23, 2014, from <https://education.kapook.com/view85196.html>
- Panit, V. (2012). **Learning path for student to 21st Century Skills**. Bangkok: Sodsri – Saritwong Foundation.

- Phaojaroen, P., and others. (2008). **Development of Networking Process for Teacher Development in Environmental Classroom that Allows Students to Learn by Creating Self-Knowledge for Small Schools in Nakhonsawan Province.** Nakhonsawan: Nakhonsawan Rajabhat University.
- Phugerdpim, T. (2008). **Concept of participatory management in community education.** Retrieved September 23, 2014, from <http://gotoknow.org/blog/mathu/334443>.
- Thongjuea, P. (2007). **Development of a cooperative model between higher Education institutions and schools in the transition to teaching and learning in schools.** Doctoral dissertation, Department of Education Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Thumawong, P. (2008). **Analytical model of collaborative network of school minded teachers with good practice: application of social network analysis.** Master's Thesis, Department of Education Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Wattanasukchai, K. (2007). **Development of models and mechanisms for collaborative grouping of art education in higher education institutions to promote industrial design.** Doctoral dissertation, Department of Education Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University.